

"कृषि, उद्यम, व्यापार, पर्यटन र स्वरोजगार
दीगो, शान्ति, सुशासन र समृद्ध महालक्ष्मी नगर"

बार्षिक नीति तथा कार्यक्रम आर्थिक वर्ष २०७७।७८

नगरसभावाट पारित मिति: २०७७/०३/२२

महालक्ष्मी नगरपालिका
जितपुर, धनकुटा

"कृषि, उद्यम, व्यापार, पर्यटन र स्वरोजगार
दीगो, शान्ति, सुशासन र समृद्ध महालक्ष्मी नगर"

महालक्ष्मी नगरपालिका, जितपुर, धनकुटाको आगामी आर्थिक वर्ष २०७७।७८ को बार्षिक नीति तथा कार्यक्रम

उपप्रमुखज्यू

नगर सभाका सदस्यज्यूहरू, आमन्त्रीत अतिथिज्यूहरू

नेपाली जनताले लामो समयदेखि परिवर्तनको निम्ति गरेका गौरवपूर्ण आन्दोलनहरू, शान्तिपूर्ण जनआन्दोलन, जनयुद्धबाट प्राप्त संविधानको कार्यान्वयनका आधार तयार भै राजनैतिक स्थायित्व र दीगो विकासको प्रारम्भिक चरणमा आज फेरि यो नगरको गरिमामय सभालाई सम्बोधन गर्न पाउँदा खुसी व्यक्त गर्न चाहन्छु । महालक्ष्मी नगरपालिकाको यस गरिमामय ऐतिहासिक नगर अधिवेशनमा उपस्थित नगर सभाका सदस्य ज्यूहरू, आमन्त्रित महानुभावहरूप्रति यो गरिमामय सभामा हार्दिक स्वागत गर्दछु । साथै देशमा लोकतान्त्रिक गणतन्त्रको उज्यालो यूगमा प्रवेश गराउने क्रममा जीवन उत्सर्ग गर्नुहुने सम्पूर्ण ज्ञात अज्ञात सहिदहरू प्रति श्रद्धाञ्जली अर्पण गर्न चाहन्छु । जनतालाई सार्वभौम अधिकार सम्पन्न बनाउन तथा राष्ट्रियता, राष्ट्रिय हित एवम् स्वाभिमान, लोकतन्त्र र जनजीविकाको आन्दोलनमा योगदान गर्नुहुने अग्रजहरू प्रति उच्च सम्मान प्रकट गर्न चाहन्छु र स्मरण गर्न चाहन्छु ।

'समृद्ध नेपाल सुखी नेपाली' भन्ने राष्ट्रिय लक्ष्य प्राप्त गर्न साथै 'स्वच्छ, सुखी र समुन्नत प्रदेश' बनाउने प्रादेशिक लक्ष्य हासिल गर्न 'दीगो शान्ति, सुशासन र समृद्ध' नगर बनाउने हाम्रो नगरको गन्तव्य रहेको छ ।

उच्च आर्थिक वृद्धि, दीगो विकास र उज्ज्वल भविष्य सहितको लोककल्याणकारी र सुशासनयुक्त नगरको स्थापनाको लागि म पुनः प्रतिबद्ध छु । साथै यसको लागि हाम्रो तीनवटा आधार वर्षहरू सफल भएको वास्तविकता यहाँ उल्लेख गर्न चाहन्छु । दीगो र समृद्ध नगर विकासको माध्यमबाट भविष्यको पिढी र पुस्तालाई समेत ख्याल गर्दै स्रोत र साधनको उच्चतम सदुपयोग गर्दै नगरको समृद्धिको लागि म प्रतिबद्ध छु । साथै सहयोगको अपेक्षा पनि गरेको छु ।

'समृद्ध नेपाल सुखी नेपाली'को सपना साकार पार्न हाम्रो नगर भित्रका जनता र जनजीविकाको विषयमा स्थानीय सरकार अनवरत तवरले लाग्ने कुरामा हामी सङ्कल्प गर्न चाहन्छौं । विकासका सबै पूर्वाधार निर्माण तथा सबै अवयवहरूको परिचालन गरी समृद्ध नगर बन्ने कुरामा हामी विश्वस्त छौं । यसै अभियान अन्तर्गत सडक निर्माण, स्तरोन्नति, कालोपत्रे, पर्यटकीय क्षेत्रको पहिचान र प्रवर्द्धन, सिँचाइमा सहजता, खानेपानीमा पहुँच, विद्युत् आपूर्तिमा सहजता, शैक्षिक गुणस्तर अभिवृद्धि हामीले प्राप्त गरेका उपलब्धिहरू हुन् ।

गत आ.व.लाई कृषि पूर्वाधार विकास र पर्यटनको आधार वर्षको रूपमा लिइएकोमा आगामी वर्षलाई यसको निरन्तरता दिदै दीगो शान्ति, शिक्षा, स्वास्थ्य, सामाजिक विकास र सुशासन प्रवर्द्धन उन्मुख बनाउने कुरामा हामी सङ्कल्प गर्दछौं । जसका लागि बनेका कानूनको प्रभावकारी कार्यान्वयन, आवश्यक कानूनको निर्माण गर्दै लगिनेछ । साथै सम्बद्ध सरोकारवाला निकाय र प्रशासनको प्रभावकारी परिचालन गरी सक्षम र उत्कृष्ट नगर निर्माण गर्ने कुरामा हामी प्रतिबद्ध छौं ।

सभा सदस्यज्यूहरू

हामी सबैलाई थाहा छ, हाम्रा चाहना र आवश्यकताहरू असिमित छन् तर स्रोत र साधनहरू सीमित छन् । उपलब्ध सीमित स्रोत र साधनबाट समग्र नगर र सम्पूर्ण नगरबासीहरूको चाहना र विकासलाई सम्बोधन गर्न आफैमा चुनौतिपूर्ण छ । त्यसैले सीमित स्रोत र साधनलाई प्राथमिकताका साथ परिचालन गरी अधिकतम जनसहभागिता, सहकार्य तथा साझेदारीमा विकासका कार्यक्रम सञ्चालन गर्नुपर्ने हाम्रो आवश्यकता र बाध्यता हो । यसतर्फ सम्पूर्ण सदस्यज्यूहरूको सहयोग र सहकार्यको पूर्ण आशा लिएको छु ।

नेपालको संविधानले परिलक्षित गरेका निर्देशक सिद्धान्त तथा नीतिहरू र स्थानीय तहको अधिकार क्षेत्र भित्र संविधानको धारा ५७(४), २१४(२), २२१(२), २२६(१) अन्तर्गत अनुसूची ८ मा व्यवस्था गरिएका अधिकार क्षेत्रहरू, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ को प्रावधान, दीगो विकासका लक्ष्य तथा पन्ध्रौं आवधिक योजनाले निर्धारण गरेका प्रमुख लक्ष्यहरू, वडा स्तरीय योजना तर्जुमा भेला, विषयगत समिति तथा योजना तर्जुमा समितिबाट सिफारिस भई आएका प्राथमिकता सहितका योजनाहरू, राजस्व परामर्श समिति तथा स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समितिका निर्णयहरू, बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समितिका निर्णयहरू तथा विकासका समसामयिक सवाल तथा मुद्दाहरू जस्तै सामाजिक सुरक्षा, दीगो विकास, जलवायु परिवर्तन, विपद् व्यवस्थापन, खाद्य तथा पोषण सुरक्षा, लैङ्गिक सशक्तिकरण तथा समावेशी विकास, बालमैत्री तथा वातावरणमैत्री स्थानीय शासन, आधारभूत स्वास्थ्य, पूर्ण सरसफाई, ऊर्जा व्यवस्थापन लगायतका अन्तर्सम्बन्धित विषयवस्तुहरू, कोरोना भाईरस रोगको महामारीले मानव जीवनमा पारेको नकारात्मक प्रभाव, देश विदेश तथा नगरपालिकाको आर्थिक तथा वित्तीय र गैरवित्तीय क्षेत्रमा पारेको नकारात्मक असर न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन जस्ता विषयवस्तु र मुद्दाहरूलाई मध्यनजर गरेर नगरपालिकाले आगामी आर्थिक वर्ष २०७७।७८ को लागि यो वार्षिक निति तथा कार्यक्रम तयार गरेको छ ।

नगरपालिकामा आर्थिक विकासका नयाँ ढोका खोल्न सक्ने सम्भावित क्षेत्रहरू जस्तै शिक्षा, स्वास्थ्य, कृषि, पशुपालन व्यापार, जडीबुटी, नगदेबाली, सडक, उद्योग, पर्यटकीय मार्ग, खानेपानी भूमिको व्यवस्थित उपयोगजस्ता क्षेत्रहरू, समावेशीकरण र मूल प्रवाहीकरण गर्ने जस्तै पिछडिएको क्षेत्र वर्ग तथा समुदायहरूलाई प्रत्यक्ष फाइदा पुग्ने र नयाँ रोजगारी सिर्जना हुनसक्ने सीपमूलक आयमूलक र स्वरोजगारमूलक योजना र कार्यक्रमहरू, सुलभ स्वास्थ्य सेवा र प्राविधिक तथा रोजगारमूलक शिक्षाको उपलब्धता साथै आधुनिक सूचना प्रविधिको औपचारिक शिक्षामा प्रयोग र गुणस्तरीय शिक्षा प्रवर्द्धन गर्ने कार्यक्रमहरू, वातावरण संरक्षण तथा प्रवर्द्धन गर्ने कार्यक्रमहरू, दीगो विकासको अवधारणा बमोजिमको पूर्वाधार विकास र व्यवस्थापन कार्यक्रमहरू, विपद् व्यवस्थापनसँग सम्बन्धित कार्यक्रमहरू, युवा तथा खेलकुद लक्षित कार्यक्रमहरू, महामारीको रूपमा फैलिरहेको कोरोना भाईरस (कोभिड-१९) रोगको सङ्क्रमण न्यूनीकरण र यसले पारेको सामाजिक तथा विकासका क्रियाकलापमा पारेको असर न्यूनीकरण गर्ने कार्यक्रमहरू, विगत आर्थिक वर्षमा क्रमागत र अधुरा योजना पुरा गर्ने कार्यक्रमहरू तथा उद्यमशीलता प्रवर्द्धन गर्न सार्वजनिक निजी तथा सहकारीको साझेदारीमा परिणाममुखी नतिजा प्राप्त गर्ने कार्यक्रमहरूका क्षेत्रहरूलाई समेत आधार मानी यो नीति तथा कार्यक्रम तय गरिएको छ ।

महालक्ष्मी नगरपालिकाको विकासको मूल आधार स्तम्भको रूपमा कृषि, शिक्षा, स्वास्थ्य, उद्योग, पर्यटन र रोजगारलाई स्वीकार गरी ती आधार स्तम्भको विकास र प्रवर्द्धन गर्दै नगरवासीको सुखी जीवनको सुनिश्चितता गर्दै नगरको सम्बृद्धि गर्नु नै नगरपालिकाको दीर्घकालीन सोचका साथ एकिकृत शहरी विकास योजना निर्माण गरिने छ ।

कृषि उत्पादन, पशुपालन, पर्यटन, व्यापार, लघु उद्योग, गुणस्तरीय शिक्षा र स्वस्थ नागरिकबाट जनताको आयस्तरमा आगामी पाँच वर्ष भित्र उल्लेख्य मात्रामा बृद्धि गर्दै मध्यम आय स्तर भएका देशका नागरिक सरह बनाउने प्रमुख लक्ष्यका साथ उक्त लक्ष्य हासिल गर्न निम्नानुसारको उद्देश्य तय गरिएको छः

- (क) कृषि व्यवसाय, पर्यटन उद्योग तथा व्यापार व्यवसायलाई प्रवर्द्धन गर्ने।
- (ख) कृषिको आधुनिकीकरण र व्यवसायीकरण गर्ने।
- (ग) सबै वडामा हिउँद र वर्षा दुबै मौसममा सवारी साधन चल्ने गरी सडकको स्तर उन्नति तथा कालोपत्रे गर्दै जाने।
- (घ) राष्ट्रिय भू-उपयोग नीति, २०७२ तथा महालक्ष्मी नगरपालिकाको भू-उपयोग कार्यविधि, २०७७ अनुसार जमिनको वर्गीकरण गर्ने।
- (ङ) नगरपालिका क्षेत्र भित्रका स्वास्थ्य संस्थाहरूलाई क्रमशः x-ray लगायतका उपकरणहरू युक्त बनाउने।
- (च) औपचारिक तथा अनौपचारिक शिक्षा र प्राविधिक तथा प्रविधिमैत्री शिक्षालाई गुणस्तरीय बनाउने।
- (छ) नगरका सबै वडाहरूमा शुद्ध खानेपानी सुविधा विस्तार गर्ने।
- (ज) आन्तरिक र बाह्य पर्यटनलाई प्रवर्द्धन गर्ने।
- (झ) सबै प्रकारका घरेलु हिंसाको अन्त्य गर्ने।
- (ञ) मेयर टोल विकास संस्थालाई नगरको योजना प्रकृया देखि कार्यान्वयन प्रकृयासम्म सहभागी गराउने।
- (ट) प्राकृतिक विपद् तथा सङ्क्रमणयुक्त रोगको महामारीबाट बच्न विपद् तथा प्रकोप व्यवस्थापन कोषलाई सुदृढ बनाउने।
- (ठ) योजना अनुगमन र मूल्याङ्कन प्रणाली व्यवस्थित गर्ने।
- (ड) युवा तथा खेलकुद विकासलाई प्रवर्द्धन गर्ने।
- (ढ) सबै प्रकारका निकासीजन्य बस्तुको बजारीकरण गरी निकासी प्रवर्द्धन गर्ने।
- (ण) प्रधानमन्त्री स्वरोजगार कार्यक्रम मार्फत् नगरपालिकामा आर्थिक रूपमा सक्रिय उमेरका बेरोजगार जनसङ्ख्यालाई न्यूनतम रोजगारीको सुनिश्चितता गर्ने।
- (त) भूमि बैङ्क स्थापना गरी कृषि उत्पादकत्व बृद्धि गर्ने।
- (थ) नगर क्षेत्रमा उद्यमशीलता अभिवृद्धि गर्ने।
- (द) विकासका सबै क्षेत्रमा लैङ्गिक समता कायम गर्ने।
- (ध) नगरपालिकामा सुशासन पक्षलाई अझ प्रभावकारी बनाउने र सेवा प्रवाहलाई सरलीकृत गर्दै जाने।
- (न) धार्मिक पुरातात्विक, सांस्कृतिक सम्पदा तथा प्राकृतिक सम्पदाको संरक्षण गर्ने।

उपर्युक्त उद्देश्य पुरा गर्न सके देहाय बमोजिमको अपेक्षित उपलब्धि हासिल हुनेछः

- (१) नगरबासीको औसत आयु बृद्धि भई ७५ वर्ष हुनेछ।
- (२) नगर घरेलु हिंसामुक्त बालश्रममुक्त पूर्ण साक्षर पूर्ण सरसफाईयुक्त र भौतिक पूर्वाधारयुक्त हुनेछ।
- (३) अनौपचारिक तथा औपचारिक र प्राविधिक शिक्षाको गुणस्तरमा सुधार हुनेछ।
- (४) सबै वडामा सबै मौसममा यातायातका साधनहरू संचालन हुने गरी सडक सञ्जाल बन्नेछ र क्रमशः कालोपत्रे बनाउदै लगिने छ ।
- (५) आन्तरिक र बाह्य पर्यटनको माध्यमबाट युवा तथा आर्थिक रूपमा विपन्न सबै जनशक्तिलाई रोजगारीको अवसर प्राप्त हुनेछ।
- (६) भूमि बैङ्कको कार्यान्वयनबाट कृषि क्षेत्रमा व्यवसायिकता र उत्पादकत्व बृद्धि हुनेछ।

- (७) आर्थिक रूपमा विपन्न जनसङ्ख्या उद्यमी बन्न उत्साहित हुनेछन्।
- (८) खाद्यान्न, सागसब्जी, दुग्धजन्य फलफूल तथा जडीबुटीजन्य वस्तुहरूबाट नगर आत्मनिर्भर बनेछ।
- (९) सबै नगरबासीहरूलाई शुद्ध खानेपानी र आधारभूत स्वास्थ्य उपलब्ध हुनेछ।
- (१०) नगरपालिकामा सुशासन प्रवर्द्धन हुनेछ।
- (११) नगरपालिकामा व्यवसायिक खेलाडीको उत्पादनको शुरुवात हुनेछ।
- (१२) सागसब्जी, दुग्धजन्य पदार्थ निर्यात गरी नगरबासीको जीवन शैलीमा उल्लेख्य सुधार हुनेछ।
- (१३) वातावरणीय हिसाबमा उत्कृष्ट हरित नगरको रूपमा विकास हुनेछ।

आर्थिक विकास सम्बन्धि नीति

कृषि, पशुपालन र उद्यमशीलता तथा सहकारी

- (१) कृषि क्षेत्रको उत्पादकत्व बृद्धि गर्न गुणस्तरीय खाद्यन्न तरकारी तथा फलफूलहरूको बिउ र बिरुवाको लागि कृषकहरूलाई अनुदान, बीमाको व्यवस्था गरिनुका साथै कृषि औजार वितरण गरिने तथा सङ्घ प्रदेश सरकारको सहयोगमा बीउ बैङ्कको स्थापना गरी स्थानीय प्रजातिका बीउहरूको संरक्षण गरिनेछ।
- (२) बाँझो जग्गाहरूको विवरण संकलन गरी बाँझो जग्गामा व्यक्तिगत तथा सामुहिक खेती गर्न प्रोत्साहन गरिने छ। बाँझो जग्गाको जग्गा धनीहरूलाई आफ्नो जग्गामा बाली, फलफूल लगाउन सहूलियत वा भूमि बैङ्कमा जग्गा समावेश गर्न अनिवार्य गरिने छ। अब्बल, दोयम, सिम जग्गा बाँझो राख्ने जग्गा धनीलाई नगरपालिका साथै वडाबाट प्राप्त हुने सेवा सुविधाबाट समेत वञ्चित गरिने छ। साथै चाहार जग्गामा वृक्षारोपण गर्न प्रोत्साहित गरिने छ।
- (३) कृषकहरूलाई कृषिजन्य बालीहरूमा लाग्ने रोगहरूको पहिचान गरी कीटनाशक विषादी, मल वितरण गरिने छ।
- (४) कृषिजन्य उत्पादित सामग्रीको बजारीकरण गर्ने र संकलन केन्द्र तथा खाद्य भण्डारको स्थापना गरी उत्पादित सामग्रीहरूलाई नजिकको बजारको पहुँच सुनिश्चित गरिने छ। साथै, कृषि तथा पशुपंक्षी हाटबजार व्यवस्थापन गरिनेछ।
- (५) कोरोना रोग प्रभावित कृषकहरूको लागि विशेष कार्यक्रम संचालन गरिने छ।
- (६) सन्तुलित पशु आहार उत्पादन उद्योग लागत साझेदारीमा स्थापना गरिने छ।
- (७) पकेट क्षेत्र निर्धारण गरी व्यवसायिक कृषि र पशुपालन गर्न प्रोत्साहन गरिने छ।
- (८) कृषि प्राविधिक र पशु प्राविधिकको व्यवस्था गरी कृषकहरूलाई क्रमशः सबै वडा कार्यालयमार्फत् सेवा दिने व्यवस्था मिलाइने छ।
- (९) अर्गानिक खेतीलाई प्रवर्द्धन गर्न अर्गानिक मल उत्पादन गर्ने व्यवस्था मिलाइने छ।
- (१०) नगरपालिकाको प्राविधिक र आर्थिक सहयोगमा कृषिजन्य तथा दुग्धजन्य वस्तुमा आधारित उद्योग स्थापना गर्न कृषकहरूलाई प्रोत्साहन गरिने छ।
- (११) कृषि सहकारीलाई व्यवस्थित गरी सहकारी मार्फत मल, बिउ तथा कीटनाशक विषादी सहूलियत दरमा बिक्री वितरणको व्यवस्था मिलाइने छ।
- (१२) कृषकहरूलाई नमुना कृषि तथा पशु फर्म स्थापना र सञ्चालन गर्न प्रोत्साहन गरिने र अन्य जिल्लाका नमुना फर्महरूको अवलोकन गराइने छ।
- (१३) नगरका विभिन्न टोल र बस्तीहरूमा घाँस, फलफूल, जडीबुटी तथा पशुपालन स्रोतकेन्द्र स्थापना गरिने छ।
- (१४) नगर तथा वडाका गौरवका आयोजनालाई कृषि र पशुपालन क्षेत्रमा संचालन गरिने छ।

- (१५) कृषकहरूलाई सिँचाई प्रवन्धको लागि सबै मेयर टोल सुधार संस्था मार्फत् बस्ती-बस्तीमा पोखरी निर्माण कार्यलाई निरन्तरता दिईने छ ।
- (१६) नर्सरी स्थापना, प्रवर्द्धन, विस्तार गरी उन्नत जातका फलफूलका बिरुवा तथा काठजन्य बिरुवा उत्पादन गर्न विशेष कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ । साथै, हरियाली प्रवर्द्धनमा नेपाली सेनासँगको सहकार्यलाई निरन्तरता दिदै सरकारी तथा गैरसरकारी क्षेत्रलाई उक्त कार्यक्रममा सहभागी गराईनेछ ।
- (१७) उत्पादनको न्यूनतम मूल्य निर्धारण गर्नका लागि संघीय तथा प्रदेश सरकारसँगको सहकार्यमा कार्यक्रम सञ्चालन गर्न पहल गरिनेछ ।
- (१८) भौगोलिक, जलवायु प्राविधिक अध्ययन गरी कृषि पकेट क्षेत्र निर्धारण गरिनेछ ।
- (१९) कृषि र पशु बिमाको व्यवस्था गरिने छ ।
- (२०) गुठी समस्याको रूपमा रहेको जमीन गुठीयारको नाममा ल्याउन सम्बन्धित निकायमा पहल गरिने छ ।
- (२१) युवा लक्षित सामुहिक व्यवसायलाई प्रवर्द्धन गर्न सम्बन्धित स्थानको हावापानी र माटो परीक्षणको आधारमा फलफूल तथा तरकारी साथै अन्य बालीहरूको विभाजन गरी कृषि क्षेत्रमा थप टेवा पुर्याइनेछ ।

पयर्टन

- (१) नगरपालिका क्षेत्र भित्रका झरना, ताल, तलैया, पोखरी, विभिन्न मन्दिर, पार्क, गुफाहरूको संरक्षण र स्तर उन्नति गरी आन्तरिक र बाह्य पयर्टन प्रवर्द्धन गरिने छ ।
- (२) पुरातात्विक ऐतिहासिक तथा सास्कृतिक सम्पदाको संरक्षण तथा ती सम्पदाको संरक्षण र प्रवर्द्धन संघीय तथा प्रदेश सरकारको सहयोग र साझेदारीमा विशेष कार्यक्रम मार्फत् गरिने छ ।
- (३) सार्वजनिक निजी साझेदारीमा आन्तरिक र बाह्य पयर्टन प्रवर्द्धन गर्ने उद्देश्यले केवलकार संचालन गर्न सम्भाव्यता अध्ययन गरिने छ ।
- (४) नगरपालिकाको पयर्टन गुरुयोजना निर्माण गरिने छ ।
- (५) कम्तिमा एक वडा एक ठूलो पोखरी कार्यक्रमलाई प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्दै सबै मेयर टोल सुधार संस्थासम्म पुर्याउने नीति अवलम्बन गरिने छ ।
- (६) नगरको पयर्टनलाई सहयोग गर्न सक्ने सम्भावित ठाउँहरूको पहिचान गरी विस्तृत परियोजना प्रतिवेदन तयार गरी पयर्टन विकास कार्यक्रम संचालन गरिने छ ।
- (७) चित्रे, घुमाउने, अखौँले, ढोडे, आन्द्रुङ्ग, रामपुर, माझीगाउँ, माझखर्क, झिलमिले, दमार, याङ्गलाबुङ, शिरिषे, बाटाखर्क लगायतका स्थानहरूको सम्भाव्यता अध्ययन गरी होमस्टे स्थापना र प्रवर्द्धन गरिने छ । महालक्ष्मी नगरपालिका क्षेत्रभित्र रहेका गुफाहरूको संरक्षण र प्रचार प्रसार गर्न पहल गरिनेछ । जसबाट आन्तरिक साथै बाह्य पर्यटकको आगमनमा बृद्धि गरिने छ ।
- (८) महालक्ष्मी नगरपालिका वडा नं. ४ मा जनजाति सङ्ग्रहालय, वडा नं. ७ मा बहुजातिय सङ्ग्रहालय र सहिद पार्क, वडा नं. १ थामडाँडामा पेन्टावर र बुढानिलकण्ठको मन्दिर निर्माण, वडा नं. ३ थामडाँडा पर्यटन प्रवर्द्धन, वडा नं. ५ रामबजार र वडा नं. १ चित्रेमा आधुनिक बसपार्क, वडा नं. ६ र ७ बनझाक्री पार्क, वडा नं. ९ ढुङ्गे बगैँचा, वडा नं. १, ८ लक्ष्मी झरना, पटेक डाँडा, बुद्ध पार्क, वडा नं. २ मा लेगुवा झरना, धर्मोदय मन्दिर, वडा नं. ३ मा केवा झरना, वडा नं. ७ मा महालक्ष्मी मन्दिर, वडा नं. ८ मा पात्लेपानी पिकनिक स्पेट, पोखरी लगायतका कामलाई केन्द्र, प्रदेश र नगरको साझेदारीमा अगाडि बढाईने छ ।

उद्यम, व्यापार एवम् लघु उद्यम तथा सहकारिता

- (१) उद्यमशीलता र लघु उद्योगलाई विकास र प्रवर्द्धन गर्न उद्यम विकास तथा प्रवर्द्धन गर्न आवश्यक कानुन निर्माण गरी उद्यमशीलता विकास तथा प्रवर्द्धन कोषको व्यवस्था गरी आवश्यक कामको सुरुवात गरिने छ।
- (२) स्थानीय स्तरमा उत्पादन हुने कृषिजन्य, पशुजन्य तथा जडीबुटीजन्य वस्तुमा आधारित लघु, घरेलु तथा साना उद्योग स्थापना गर्न प्रोत्साहन गरिने छ।
- (३) कोरोना भाइरसको सङ्क्रमण र महामारीले खाद्य श्रृङ्खलामा पार्ने नकारात्मक प्रभाव न्यूनीकरण गर्न खेतीयोग्य जमिन सबैमा खेती गर्न आवश्यक प्याकेज संचालन गरिने छ।
- (४) विषयगत सहकारीको विकासको लागि नगरक्षेत्रका सहकारीको तथ्याङ्क संकलन गरी उनीहरूको क्रियाशीलता बढाउन प्रोत्साहन गरिने छ। कृषि सहकारी मार्फत उन्नत बिउ बिजन उत्पादन र वितरण गर्ने र रासायनिक तथा अर्गानिक मल र विषादी उत्पादन वितरणमा अनुदान प्रदान गरिने छ।
- (५) स्थानीय उत्पादनमा आधारित लघु, घरेलु, साना तथा मझौला उद्योगहरूलाई प्रोत्साहन गरिने छ।
- (६) गरिबी निवारणका लागि लघु उद्यम विकास कार्यक्रमलाई संघीय तथा प्रदेश सरकारको साझेदारीमा सञ्चालन गर्न बजेट विनियोजन गरी कोषमा जम्मा गरी एकिकृत प्रणालीबाट गरिबी न्यूनीकरण गर्न स्थानीय कच्चा पदार्थमा आधारित बजारको माग अनुसारका विशेष किसिमका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ।
- (७) प्रत्येक वडामा सुपथ मूल्यको एक-एक वटा पसल स्थापना गरी आगामी वर्षदिखि प्रत्येक मेयर टोल सुधार संस्था अन्तर्गत सुपथ मूल्यको पसललाई विस्तार गरिने छ।
- (८) नगरभित्र रहेका परम्परागत रूपमा सञ्चालित र रुग्ण अवस्थामा रहेका पानीघट्टहरूको संरक्षण गरिने छ।
- (९) महालक्ष्मी नगरपालिका वडा नं. १ कटहरेमा औद्योगिक ग्राम निर्माण कार्य प्रारम्भ गरिने छ।

सामाजिक विकास सम्बन्धी नीति

खानेपानी

- (१) नगरक्षेत्रका खानेपानी उपभोक्ता समितिहरूको अभिलेख तयार गरी सबै नागरिकलाई शुद्ध खानेपानी उपलब्ध गराउन एक घर, एक धारा कार्यक्रम संचालन गर्ने र खानेपानी बितरण प्रणालीलाई मिटर प्रणालीमा रूपान्तरण गरिने छ। सबै पानीका मुहानको संरक्षण गर्दै महालक्ष्मी नगरपालिका वडा नं. १, ४, ५, ६ र ७ मा लिफ्टिङ्ग प्रणालीबाट शुद्ध खानेपानी वितरण गर्न आयोजना संचालनको प्रक्रिया अगाडि बढाइने छ। साथै अन्य खानेपानी योजनाको मर्मत संभार संघीय, प्रदेश सरकारको सहयोग र नगरको साझेदारीमा अगाडि बढाइने छ।
- (२) सार्वजनिक निजी साझेदारीमा मिटरबाट उद्योग संचालन गर्न प्रोत्साहन गरिने छ।
- (३) सबै खानेपानी उपभोक्ता समितिहरूलाई स्थानीय माग र आवश्यकताका आधारमा खानेपानी संस्थानलाई हस्तान्तरण गरी स्वच्छ, सफा खानेपानी वितरणको कार्यक्रम सञ्चालनका लागि पहल गरिने छ।

स्वास्थ्य तथा सरसफाई

- (१) सबै स्वास्थ्य संस्थामा न्यूनतम स्वास्थ्यकर्मीको व्यवस्थापन गर्दै सबै स्वास्थ्यकर्मीलाई प्रोत्साहन प्याकेज ल्याइने छ। सबै स्वास्थ्य संस्थामा आधुनिक सूचना प्रविधिको पहुँच विस्तार गरिने छ। सबै स्वास्थ्यकर्मी र कोरोना रोकथाममा खटिने सबै कर्मचारीलाई कोरोना बिमा सहित प्रोत्साहन भत्ता प्रदान गरिने छ।
- (२) प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र, जितपुरमा आधुनिक एक्स रे मेसिनबाट एक्स रे सेवा संचालन गर्ने, ल्याबको स्तर वृद्धि गरी कम्तिमा १५ शैयाको भवन निर्माणमा पहल गरी अस्पतालमा रूपान्तरण गर्न आवश्यक प्रक्रिया अगाडि बढाइने छ।
- (३) पूर्ण खोप नगर घोषणा गरी सबै स्वास्थ्य संस्थाको मर्मत संहार गरिने छ। स्वास्थ्य संस्थामा नियमित औषधि वितरण कार्यक्रमलाई प्रभावकारी बनाई निरन्तरता दिइने छ।
- (४) सरुवा रोग नियन्त्रण गर्न आवश्यक कार्यक्रम संचालन गर्ने र सबै स्वास्थ्य संस्थामा २४ घण्टे सेवा प्रदान गर्न क्रमशः कार्यक्रम ल्याइने छ। कोरोना रोकथाम कार्यक्रमलाई अझ प्रभावकारी बनाउन पिसिआर परिक्षण बढाउने र स्थापना भएका क्वारेन्टाईनहरूलाई मापदण्ड अनुरूप बनाउने र कम्तिमा प्रत्येक वडामा एक-एक वटा क्वारेन्टाईन स्थापना गर्ने नीति लिइने छ।
- (५) आधारभूत तहदेखि माध्यमिक तहसम्मका छात्राहरूलाई सेनिटरी प्याड वितरण कार्यक्रमलाई निरन्तरता प्रदान गरिने छ।
- (६) ढल व्यवस्थापन कार्यका साथै पूर्ण सरसफाई नगरलाई प्रभावकारी कार्यान्वयन गरिने छ।
- (७) स्वास्थ्य तथा सरसफाई सम्बन्धी चेतनामूलक कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरी तोकिएको न्यूनतम मापदण्ड पूरा गर्ने घरहरूलाई प्रमाणपत्र प्रदान गरिने छ।
- (८) महालक्ष्मी वडा नं. ४ दमार बजारका स्थानीय बासिन्दाहरूलाई प्राथमिक स्वास्थ्य उपचारका लागि नगर स्वास्थ्य केन्द्र स्थापना गरिने छ।
- (९) स्वास्थ्य स्वयंसेविकाहरूलाई प्रोत्साहन भत्ता उपलब्ध गराइने छ।
- (१०) कोरोना भाईरस (कोभिड-१९) रोकथाम तथा नियन्त्रणको लागि नगर क्षेत्रभित्र कम्तिमा १०० बेडको क्वारेन्टाईन निर्माण गरिने छ।
- (११) भवन नभएका स्वास्थ्य संस्थामा भवन निर्माण गर्दै लगिने र सेवाको पहुँचबाट टाढा भएको स्थानमा स्वास्थ्य केन्द्र स्थापना गरी फर्निचर लगायत अन्य अति आवश्यकीय स्वास्थ्य सामग्री व्यवस्थापन गरिदै लगिने छ।
- (१२) पूर्ण खोप नगरलाई निरन्तरता दिनको लागि खोप केन्द्र रहेका स्थानमा खोप केन्द्र भवन निर्माण गर्दै जाने साथै खोप कार्यकर्ताहरूलाई प्रोत्साहन भत्ताको व्यवस्था गरिने छ। साथै मारेक कटहरे, लेगुवा, मूर्तिढुङ्गा र चानुवा स्वास्थ्य चौकीमा ल्याबको व्यवस्थापन गरिने छ र नगरभित्रका सबै स्वास्थ्य संस्थामा यातायातको साधनको व्यवस्था गरिदै लगिने छ।
- (१३) सबै गर्भवती र सुत्केरी महिलालाई स्वास्थ्य जाँच गर्न तथा स्वास्थ्य प्रसूती गराउन प्रोत्साहन गर्ने " **आमा बच्चा पोषण कार्यक्रम**"लाई निरन्तरता दिइने छ। स्वास्थ्य चौकीहरूलाई वर्थिङ् सेन्टरको रूपमा बनाउने र सबै वर्थिङ् सेन्टरको रूपमा अगाडि बढाइने छ।
- (१४) नगरक्षेत्रका सबै विद्यालयका विद्यार्थीहरूको निशुल्क आँखा परिक्षण शिविर सञ्चालन गरिने छ।

शिक्षा, युवा तथा खेलकुद र संस्कृति

- (१) गुणस्तरीय शिक्षामा सबै पक्षको लगानी प्रक्रिया र प्रतिफलमा सुधार गर्न विद्यालयको म्यापिङ् गरी विद्यालय मर्ज गर्ने, दरबन्दी आवश्यक भएकोमा शिक्षक व्यवस्थापन गर्ने, विद्यालयको भौतिक अवस्थामा सुधार, आधुनिक सूचना प्रविधिको पहुँचको विस्तार तथा सुपरिवेक्षण पद्धतिको स्थापना गरिने छ। स्वयम्सेवक शिक्षकको व्यवस्था गरिने छ।
- (२) शिक्षक तथा विद्यार्थीलाई प्रोत्साहन गर्न पुरस्कार तथा छात्रवृत्ति, दिवा खाजा जस्ता विशेष कार्यक्रम संचालन गरिने छ।
- (३) नगरका सबै खेलकुद कार्यक्रमलाई युवा तथा खेलकुद ऐन तथा कार्यविधि बनाई व्यवस्थित रूपमा संचालन गरिने छ। नगरमा एक विशिष्ट खेलकुद मैदान तयारी गर्न आवश्यक व्यवस्था मिलाइने छ। खेलकुदको विकास र विस्तार वडा र टोल स्तरसम्म पूर्वाधार विकास गरिने छ।
- (४) विद्यालयमा अतिरिक्त तथा सहकार्यकलापको योजना बनाई नियमित संचालन गर्न आवश्यक व्यवस्था मिलाइने छ।
- (५) उच्च शिक्षाको विकास गर्न जितपुर क्याम्पसलाई बहुमुखी क्याम्पसको रूपमा रूपान्तरण गर्न आवश्यक प्रक्रिया अगाडि बढाइने छ।
- (६) कोरोना रोगको सङ्क्रमणको महामारीले पारेको शैक्षिक क्षतिलाई न्यूनीकरण गर्न विद्यार्थी तथा शिक्षक सहायता कार्यक्रम संचालन गरिने छ।
- (७) युवा लक्षित कार्यक्रमलाई प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रमसँग एकिकृत गरी संचालन गरिने छ। नगरपालिका विद्यालय तथा वडामा एक एक वटा पुस्तकालय स्थापना गर्दै लगिने छ।
- (८) अनौपचारिक शिक्षालाई सामुदायिक सिकाइ केन्द्रमार्फत् संचालन गर्ने र केन्द्रलाई व्यवस्थित गर्न कार्ययोजना निर्माण गरी कार्यान्वयनमा ल्याइने छ।
- (९) स्थानीय पाठ्यक्रम निर्माण गरि शैक्षिक वर्ष २०७८ देखि पूर्ण कार्यान्वयन गरिने छ। सम्भाव्यता अध्ययन गरी मातृभाषाको विषयहरू समावेश गराइनेछ।
- (१०) अनलाईन सेवा, कम्प्युटर सिप विकास गरी दक्ष जनशक्ति उत्पादन गराइने छ।
- (११) पुरातात्विक, धार्मिक, जातीय, ऐतिहासिकता लगागत अन्य महत्वपूर्ण वस्तु तथा सामग्री संकलन गरी नगरपालिकामा बहुजातीय र जनजाति सङ्ग्रहालय स्थापना गर्न प्रारम्भिक कार्यको थालनी गरिने छ।
- (१२) न्यून शिक्षक भएका विद्यालयहरूमा तहगत शिक्षक व्यवस्था गर्न प्रदेश र संघीय सरकारसँग सहकार्य गरी आवश्यक पहल गरिने छ।
- (१३) बालमैत्री नगर घोषणा गर्न आवश्यक कार्यक्रम संचालन गरिने छ।
- (१४) सामुदायिक माध्यमिक विद्यालयको सेवा क्षेत्र तथा मानवीय र भौतिक सुविधाको अध्ययन गरी प्राविधिक धारका विषय थप गर्न प्रक्रिया अगाडि बढाइने छ।
- (१५) सबै विद्यालयमा शुद्ध खानेपानीको प्रबन्ध गरिने छ।
- (१६) बैदेशिक रोजगारीमा जाने व्यक्तिहरूको विवरण तयार गरी स्वदेश फर्की आउने व्यक्तिलाई स्वदेशमै रोजगारीको अवसर सिर्जना गरिने छ।
- (१७) कृषि बन प्रविधिक विद्यालय स्थापना गर्न आवश्यक प्रक्रिया अगाडि बढाइने छ।
- (१८) नगरका सबै सामुदायिक विद्यालयलाई राष्ट्रिय पाठ्यक्रम प्रारूप २०७६ को अधिनमा रही अङ्ग्रेजी माध्यममा शिक्षण गर्न प्रोत्साहित गरिने छ।

- (१९) नगरपालिकाका विद्यालयहरूमा विज्ञान शिक्षकको सहज उपलब्धता गराउन नगरका विद्यार्थीलाई कार्यविधि बनाई माध्यमिकदेखि उच्च शिक्षासम्म अध्ययन गर्न छात्रवृत्ति उपलब्ध गराइने छ।
- (२०) नगरपालिकामा कार्यरत शिक्षक तथा कर्मचारीहरूका सन्ततिलाई कार्यविधि बनाई माध्यमिक तहदेखि उच्च शिक्षासम्म अध्ययनका लागि छात्रवृत्ति प्रदान गरिने छ।
- (२१) कोरोना रोगको महामारीको कारणले तत्काल विद्यालयको पठनपाठन विद्यालय संचालन गर्न नसक्ने अवस्थामा बैकल्पिक उपाय प्रयोग गरी विद्यार्थीको सिकाइलाई निरन्तरता प्रदान गर्ने व्यवस्था मिलाइने छ।
- (२२) शिक्षा सम्बन्धी सबै प्रकारको खोज अनुसन्धान गर्न धनकुटा बहुमुखी क्याम्पससँग साझेदारी गरिने छ।
- (२३) SEE मा सर्वोत्कृष्ट GPA ल्याउने एक—एक जना छात्रा, दलित र छात्रलाई धनकुटा बहुमुखी क्याम्पसमा विज्ञान विषय पढ्न छात्रवृत्ति प्रदान गरिने छ।
- (२४) नगर क्षेत्रभित्र रहेको प्राविधिक शिक्षा सञ्चालन गर्ने विद्यालयहरूलाई आवासीय विद्यालयको रूपमा स्थापना गर्ने साथै मारेक कटहरेमा रहेको प्राविधिक विद्यालयलाई पुन सञ्चालन गरिने छ।
- (२५) प्रदेश नं. १ सरकारको मातहतमा मनमोहन प्राविधिक विश्वविद्यालय स्थापना भएपश्चात् मनमोहन विश्वविद्यालय मार्फत् प्रदेश सरकारले स्थानीय तहको साझेदारीमा प्राविधिक कलेज स्थापना गर्ने नीति कार्यक्रम अनुसार यसै आर्थिक वर्ष २०७७/०७८ मा कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने गरी प्राविधिक कलेज सञ्चालन गरिने छ।
- (२६) नेपाल सरकार मन्त्रीपरिषदबाट गठन आदेशको रूपमा विकास समिति मोडलमा अरुण उपत्यकामा योगमाया आयुर्वेद विश्वविद्यालय सञ्चालन गर्ने निर्णय गरेकोमा महालक्ष्मी नगरपालिका नेपाल सरकारलाई विशेष धन्यवाद सहित यस विश्वविद्यालय सञ्चालनको लागि आवश्यक जग्गा तथा अन्य सहयोग उपलब्ध गराउने नीति लिईने छ।

महिला, बालबालिका, अपाङ्ग, दलित तथा जेष्ठ नागरिक

- (१) उपमेयर महिला जीविकोपार्जन कार्यक्रमलाई निरन्तरता प्रदान गरी प्रभावकारी बनाइने छ।
- (२) नगरपालिकाका सबै वडाहरूमा जेष्ठ नागरिक चौतारी तथा बालबालिका पार्क बनाइदै लगिने छ।
- (३) महिला बालबालिका अपाङ्ग दलित र जेष्ठ नागरिकहरूलाई स्वास्थ्य शिक्षा र आर्थिक रूपान्तरणका लागि विशेष सहयोग र सीपमूलक कार्यक्रम संचालन गरिने छ।
- (४) महिला, बालबालिका, अपाङ्ग, दलित, जनजाति र जेष्ठ नागरिकहरूका लागि सशक्तिकरणका थप आवश्यक कार्यक्रम करुणा फाउण्डेसनको साझेदारीमा अगाडि बढाईने छ।
- (५) बालश्रम र बालबालिका त्यसप्रति निरुत्साहित गर्न "उपमेयरसँग छात्रा कार्यक्रम"लाई प्रभावकारी रूपमा सञ्चालन गरिने छ।
- (६) स्थानीय कच्चा पदार्थको प्रयोग गरी महिला सिप विकास कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ।
- (७) एक वडा एक बहुउद्देशीय सहकारीको स्थापना गरिने छ।

पूर्वाधार विकास सम्बन्धी नीति

सडक र पुल

- (१) नगरपालिका क्षेत्रका सम्पूर्ण सडकहरूको अभिलेखीकरण गरी वर्गीकरण गर्ने र प्राथमिकताको आधारमा एकिकृत सडक सुधार योजना निर्माण गरी नगरपालिका आफैँ तथा प्रदेश र संघीय सरकारको साझेदारीमा स्तर उन्नति गर्दै लगिने र सडकको नयाँ Track खोल्ने कार्य पूर्ण रूपमा बन्द गरिने छ। साथै महालक्ष्मी नगरपालिका

भिन्नको सडकलाई कालोपत्रे गर्न प्रदेश र संघीय सरकारसँग पहल गरी महालक्ष्मी नगरपालिकाको सहभागिता जुटाई निरन्तरता दिईनेछ।

- (२) एकिकृत सहरी विकास योजना निर्माण गरी यसै आर्थिक वर्षबाट कार्यान्वयनमा ल्याइने छ।
- (३) मानवीय श्रम र न्यून लागतमा संचालन हुन सक्ने योजनामा ठूलो साधन प्रयोग नगरी जनसहभागिता मार्फत् निर्माण कार्य सञ्चालन गरिने छ। प्रत्येक वर्ष २ पटक मेयर टोल विकास संस्थाले आफ्नो टोलको सडकको नाली सफा गर्ने, सडकको पेटी सफा गर्ने व्यवस्था, कज वे र ह्युम पाईप अनिवार्य राख्न सबै वडाहरूबाट समन्वय गरिने छ।
- (४) नगरको चक्रपथ सडकलाई स्तर उन्नति गरिने छ।
- (५) नगरका सबै वडाहरूमा आवत जावत गर्न झोलुङ्गे पुल र मोटेरेवल पुल निर्माणलाई उच्च प्राथमिकता प्रदान गरिने छ।
- (६) सडक निर्माणलाई सडकको वर्गिकरण गरी सडकको निर्माण गर्न समपुरक कोषको स्थापना गरिने छ।
- (७) विगत आर्थिक वर्षबाट मापदण्ड निर्धारण गरिएका सडकहरूको लगत कट्टालाई निरन्तरता दिईने छ।
- (८) नगरभिन्नका मुख्य सडक किनारामा हरियाली प्रवर्द्धनका लागि मेयर टोल सुधार संस्थासँगको समन्वयमा वृक्षारोपण कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ।
- (९) नगरका मुख्य-मुख्य बजार केन्द्रहरूमा सडक बत्ती जडान गरिने छ। साथै मुख्य-मुख्य समाधिस्थलहरूमा सोलार बत्ती जडान गरिने छ।

विद्युत्

- (१) जलस्रोतको अधिकतम प्रयोगको लागि सम्भाव्यता अध्ययन गरी एकिकृत जलविद्युत् तथा बैकल्पिक ऊर्जा (नवीकरणीय ऊर्जा समेत) विकास र उपयोग योजना निर्माण गरी नगरपालिका आफैँ वा प्रदेश सरकार र संघीय सरकारको साझेदारीमा कार्यान्वयनमा ल्याईने छ। क्रमशः काठका जीर्ण पोल विस्थापित गरी फलामे पोल राख्ने कार्यलाई निरन्तरता दिईने छ।
- (२) हालसम्म विद्युत् नपुगेका घरधुरीहरूमा विद्युत् लाईन विस्तार गर्न नेपाल विद्युत् प्राधिकरणसँग सहकार्य गरिने छ। हाल वितरित विद्युत्को विद्युत् लाइनलाई प्राधिकरणको सहयोगमा स्तरीकृत गरिने छ। आवश्यकतानुसार ट्रान्सफर्मरहरूको क्षमता बृद्धि गरिने छ।
- (३) बैकल्पिक ऊर्जाको रूपमा ब्रिकेट, कोइला, उत्पादनको परिक्षण गरिने छ। गोबर ग्यास जडान गर्न चाहने व्यक्तिहरूलाई निश्चित प्रतिशत अनुदान दिने व्यवस्था मिलाइने छ। सुधारिएको चूलो प्रयोगलाई प्रोत्साहन गरिने छ।

सूचना तथा सञ्चार

- (१) नगरका सबै वडा र विद्यालयहरू, बस्तीहरू र अन्य सरकारी कार्यालयहरूमा इन्टरनेट सुविधा विस्तार गरिदै लगिने छ।
- (२) नगरपालिका क्षेत्रमा साझेदारीमा एफ एम रेडियो संचालन गर्न आवश्यक पहल गरिने छ।

सिँचाइ

- (१) नगरक्षेत्रका सिँचाइ कुलोहरूको अभिलेखीकरण गरिने छ। आवश्यकतानुसार कुलोको प्राथमिकीकरण गरी मर्मत तथा सम्हार गरिने छ। मानवीय श्रम र न्यून लागतमा संचालन हुन सक्ने लागत अनुमान रु १ लाख सम्म भएका कुलोको मर्मतमा उपभोक्ता आफैँले गर्ने व्यवस्था मिलाइने छ।
- (२) खेतीयोग्य जमिनको सबै जमिनमा सिँचाइ सुविधा पुर्याउन गुरुयोजना बनाई कार्यान्वयन गराइने छ।
- (३) सुख्खा क्षेत्रमा प्रत्येक टोलमा आहाल निर्माण गरी हिउँद महिनामा जमिनमा सिँचाइ गरिने छ। आहाल निर्माणका लागि मेयर टोल विकास संस्थाको अगुवाईमा जनसहभागितामा गरिने छ।
- (४) सिँचाइका आधुनिक तथा प्रभावकारी प्रविधिको उपयोग गरी खेतीयोग्य जमिनमा सिँचाइ सुविधा उपलब्ध गराइने छ। अरुण नदीबाट लिफ्टिङ् पद्धतिबाट नगरपालिकाका ४, ५ र ६ नं. वडाहरूमा सिँचाइ आयोजना केन्द्र र प्रदेश सरकारसँग समन्वय गरी संचालन गरिने छ।

वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी नीति

विपद् व्यवस्थापन

- (१) विपद् व्यवस्थापनको कार्ययोजना निर्माण गरी कार्यान्वयनमा ल्याइने छ। यस वर्ष कोरोना भाइरस रोगको महामारीले नगरको विकासमा पारेको नकारात्मक असर न्यूनीकरण गर्न विकासको न्यूनतम प्याकेज निर्माण गरी कार्यान्वयनमा ल्याइने छ। आगामी आर्थिक वर्षमा दमकल ल्याउनको लागि पहल गरिने छ।
- (२) नगरपालिका तथा वडा कार्यालयहरूमा विपद् व्यवस्थापनका न्यूनतम सामग्रीको व्यवस्था र विपद् व्यपस्थापन तथा उद्धार इकाई तयार गरी प्रयोगमा ल्याइने छ। मानवजन्य तथा प्रकृतिजन्य विपद्का सम्बन्धमा जनचेतनामूलक कार्यक्रम वडा—वडासम्म संचालन गरिने छ।
- (३) विकासका आयोजना संचालन गर्दा सम्भावित जोखिमको मूल्याङ्कन गरेर मात्र आयोजना संचालन गर्न अनुमति प्रदान गरिने छ।
- (४) प्राकृतिक प्रकोप र महामारीबाट पिडित नागरिकहरूलाई सुरक्षित उद्धार र व्यवस्थापन गर्न खुला सार्वजनिक स्थल छनोट गरी आवश्यक पूर्वाधार तयार गर्न आवश्यक तयारीको थालनी गरिने छ।

जलवायु परिवर्तन, बन तथा वातावरण संरक्षण

- (१) जलवायु परिवर्तनले कृषि उत्पादनमा पारेको नकारात्मक असर न्यूनीकरण गर्न आवश्यक अनुसन्धान गरी वैकल्पिक कृषि र फलफूल तथा जडीबुटी खेती पद्धतिलाई कार्यान्वयनमा ल्याइने छ।
- (२) विकासका पूर्वाधार वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन (EIA) गरेर मात्र निर्माण गर्ने कार्यको थालनी यसै आर्थिक वर्षबाट गरिने छ।
- (३) खेतीयोग्य बाहेकको बाझो जमिनमा वृक्षारोपण गर्दै लगिने छ।
- (४) फोहरमैला व्यवस्थापन व्यवस्थित गर्न ल्याण्ड फिल साइड निर्माणको कार्यका लागि वैकल्पिक स्थानहरूको खोजी गरी व्यवस्थित गर्दै लगिने छ।
- (५) हरियाली नगर निर्माणका लागि सडकको छेउ—छेउमा सडकलाई असर नगर्ने गरी स्थानीय स्तरमा पाइने र मूल्य नपर्ने बोट विरुवा रोप्ने कार्यको थालनी वडा कार्यालय मार्फत् मेयर टोल सुधार संस्थाको अगुवाईमा गरिने छ।
- (६) नगर क्षेत्र भित्रको सामुदायिक निजी तथा सरकारी बन जङ्गलको अभिलेख तयार गरी सबै बन जङ्गलको संरक्षण तथा संवर्धन र व्यवस्थित प्रयोग गरिने छ।

- (७) सामुदायिक बनलाई जनताको आय आर्जनसँग आबद्ध गरिने छ। सामुदायिक बनहरूसँग साझेदारी गरी बन क्षेत्रलाई आयमुलक कार्यक्रममा जोड्ने नीति अवलम्बन गरिने छ।
- (८) नगरपालिका क्षेत्रभित्र रहेका बन क्षेत्रहरूको संरक्षण, प्रवर्द्धन गर्दै बन क्षेत्रको अतिक्रमण रोक्ने प्रक्रिया अवलम्बन गरिने छ।

संस्थागत विकास, सेवा प्रवाह र सुशासन सम्बन्धी नीति

संस्थागत विकास

- (१) नेपालको संविधान र स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ बमोजिम नगरपालिकाको लागि सबै आवश्यक कानूनहरू निर्माण गरी यसै आर्थिक वर्षबाट कार्यान्वयनमा ल्याइने छ।
- (२) नगरपालिकाको संगठन संरचनामा सुधार गरी सेवा प्रवाहलाई सरल र सहज बनाउन संगठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षण गरी आवश्यक सबै पदहरू पदपूर्ति गरिने छ।
- (३) सबै वडा कार्यालयमा सेवा प्रवाह प्रभावकारी बनाउन न्यूनतम साधन र स्रोतको व्यवस्था गरिने छ। यसै वर्षबाट आफ्नै १, २, ५, ८ नं. वडा कार्यालय भवनबाट सेवा प्रवाह गरिने छ।
- (४) कर्मचारीको मनोबल र उत्प्रेरणा बढाउन विशेष कार्यक्रम ल्याइने छ। कोरोना रोग रोकथाममा खटिने कर्मचारीलाई प्रोत्साहन भत्ताको व्यवस्था गरिने छ।
- (५) नगरपालिकाबाट संचालित सबै आयोजना र कार्यक्रमको प्रभावकारी कार्यान्वयनको सुनिश्चित गर्न नियमित अनुगमन र पृष्ठपोषण, सूचना अधिकारीको व्यवस्था, सार्वजनिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाइ, सामाजिक परिक्षण तथा गुनासो सुनुवाईको व्यवस्था **वडाध्यक्ष सुशासन कार्यक्रम** मार्फत् प्रभावकारी बनाईने छ।
- (६) सेवा प्रवाहमा आधुनिक सूचना प्रविधिको प्रयोगलाई जोड दिइने छ।
- (७) नगरपालिकाका सबै कर्मचारीलाई क्षमता विकास तालिम प्रदान गरिने छ।

सामाजिक सुरक्षा

- (१) सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रमलाई व्यवस्थित र सरल बनाइने छ।
- (२) लैङ्गिक हिंसासालगायत सबै प्रकारका हिंसाहरूमा शुन्य सहनशीलता अवलम्बन गरिने छ।
- (३) जेष्ठ जागरिकसँग भएको अनुभव र ज्ञानलाई आगामी पुस्तामा हस्तान्तरण गर्न आवश्यक कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिईने छ।

सुशासन

- (१) नगरपालिकाका सम्पूर्ण गतिविधि समेटी **"महालक्ष्मी आवाज"** नामक बुलेटिन चौमासिक रूपमा प्रकाशन गरिने छ। नगरपालिकामा डिजिटल नागरिक बडापत्र मार्फत् कार्यसम्पादनलाई सरलीकृत गरिने छ।
- (२) योजना निर्माण छनोट कार्यान्वयन र मूल्याङ्कनसम्मका प्रक्रिया समेटी कर्मचारी र उपभोक्ता समितिलाई विशेष तालिम र सहजीकरण कार्यक्रम संचालन गरिने छ।
- (३) सभाबाट बजेट स्वीकृतपश्चात् कार्यक्रम कार्यान्वयन पुस्तिका निर्माण गरी योजना कार्यान्वयन गरिने छ। साथै अनुगमन योजना निर्माण गरी यस कार्यलाई व्यवस्थित गरिने छ।
- (४) बजेट कार्यान्वयनको चौमासिक समीक्षा गरिने छ।
- (५) व्यक्तिगत घटना दर्तालाई अनलाईन प्रविधि मार्फत् व्यवस्थित गरिने छ।
- (६) राष्ट्रिय परिचयपत्र कार्यक्रमलाई कार्यान्वयनमा ल्याइने छ।

सामाजिक विकास र न्याय

- (१) गरिब घरपरिवारको पहिचान गरी उनीहरूको स्वास्थ्य उपचार गर्ने र उनीहरूको खरको छानो विस्थापन गरी जस्ता पाताको छानो लगाइने छ।
- (२) विपन्नताको अध्ययन गरी उनीहरूलाई विपन्नताको परिचयपत्र प्रदान गरिने छ।
- (३) एकिकृत बस्ती विकासको अवधारणा कार्यान्वयनको प्रारम्भ गरिने छ।

रोजगारीको अवसर र क्षमता विकास

- (१) प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम मार्फत् बेरोजगार युवालाई रोजगारीको प्रबन्ध गरिने छ।
- (२) स्थानीय स्तरमा उपलब्ध स्रोत र साधनमा आधारित बस्तुको प्रयोग गरी हस्तकला र अन्य सीपमा आधारित लघु, घरेलु तथा साना उद्योगहरू मार्फत् स्वरोजगार प्रवर्द्धन गर्दै उद्यमशीलता विकास गरिने छ।
- (३) यस नगरपालिका क्षेत्र भित्र रहेका सक्रिय उमेर समूहका व्यक्तिहरूको सङ्ख्या एकिन गरिने छ।
- (४) नगरपालिका भित्रका विपन्न घर परिवारको पहिचान गरी अति गरिब, मध्यम गरिब र गरिब घर परिवारको वर्गिकरण गरिने छ।

विविध

- (१) नगरपालिका क्षेत्रमा रहेका सहकारी तथा वित्तीय संस्था मार्फत् सरल ब्याजमा ऋण प्रवाह गर्न आवश्यक व्यवस्था मिलाइने छ।
- (२) सामुदायिक साझेदारीमा टोल—टोलमा सचेतना कार्यक्रम संचालन गर्ने र स्थानीय स्रोत र साधनको प्रयोग गरी न्यून लागतका आयोजना संचालन गर्न प्रोत्साहन गरिने छ।
- (३) सबै प्रहरी चौकीहरूको भौतिक सुविधा क्रमशः विस्तार गर्दै लगिने छ र जितपुर प्रहरी चौकीको स्तर वृद्धि गर्न थप पहल गरिने छ। साथै प्रहरी चौकी नभएको वडाहरूमा प्रहरी चौकी स्थापनाका लागि पहल गरिने छ।
- (४) भूकम्पबाट प्रभावित घर धनीहरूको घर पुनर्निर्माण गर्न राष्ट्रिय पुनर्निर्माण प्राधिकरणसँग समन्वय गरी सम्पन्न गरिने छ।
- (५) नगरपालिकाको प्रशासकीय भवन निर्माण कार्यलाई आवश्यक स्रोतको खोजी गरी कार्य प्रारम्भ गरिने छ।
- (६) नगर प्रमुख, उपप्रमुख तथा कर्मचारीहरूलाई आवास सुविधा प्रदान गर्न आवासीय भवन निर्माण कार्यको प्रक्रिया अगाडि बढाइने छ।
- (७) नगरपालिकामा रहेका पुराना तथा नयाँ बन्ने सरकारी तथा व्यक्तिगत घरको आधुनिक र भूकम्प प्रतिरोधात्मक भवनको नक्सा पास गर्न निरन्तरता प्रदान गरिनुका साथै सरकारी भवनलाई सेतो र रातो मिश्रित कलर, विद्यालय भवनलाई पहेँलो कलर र निजी आवासीय भवनहरूलाई एक वस्ती, एक कलरिङ्गको लागि अनुदानको व्यवस्था सहित आगामी बडादशैदेखि नै उक्त कार्य अभियानको रूपमा अगाडि बढाइने छ।
- (८) नगरपालिका क्षेत्र भित्र बन्ने घरहरूलाई भूकम्पमैत्री बनाउदै लगिने छ।
- (९) विपद्को अवस्थामा बाहेक पूर्वाधार विकास अन्तर्गत नगरपालिका क्षेत्रभित्र १० लाख सम्मको योजनाहरूमा व्याक हो लोडर, स्काभेटर लगायतका भारी उपकरण प्रयोग नगर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ र १० लाखभन्दा बढी लागत अनुमान भएका योजनाहरू बोलपत्र मार्फत् सञ्चालन गर्ने नीति लिईने छ।
- (१०) ईलाका प्रशासन कार्यालय, मालपोत, कर, नापी, सञ्चार, आयुर्वेद सहित एकिकृत सेवा केन्द्र भवन स्थापना र सेवा उपलब्ध गराउन संघीय सरकार समक्ष विशेष पहल गरिने छ।
- (११) कृषि उपज, भण्डारण तथा बिउबिजन भण्डारणको लागि कोल्ड स्टोर स्थापना गर्न आवश्यक पहल गरिनेछ।

- (१२) हरेक जातजाति, सहकारी, व्यापारी, व्यवसायी, पेशाकर्मी, मजदुर, श्रमिक आदिको नगर स्तरीय संघ निर्माण गरी सहकारी स्थापनामा पहल गरिने छ ।
- (१३) उपप्रमुख महिला जागरण समूह र महिला विकास समूहहरूलाई एकिकृत गरी महिला सहकारी स्थापना गरिनेछ ।
- (१४) डकर्मी सिकर्मी लगायत विभिन्न पेशामा आवद्ध श्रमिकहरूलाई एकतावद्ध गर्दै श्रमिक सहकारी स्थापना गराई उनीहरूलाई चाहिने पुनर्ताजगी सीप सहित आवश्यक मेशिन औजार हस्तान्तरण गरिनेछ ।
- (१५) गरिबीको रेखामुनी रहेका र प्रकोपका कारण घरबार विहिन भएका खरको छाना भएका घर परिवारहरूलाई सुरक्षित आवास निर्माण गर्न चाहेमा सुरक्षित नागरिक आवास कार्यक्रम संघीय तथा प्रदेश सरकारसँगको समन्वयमा सञ्चालन गरिने छ ।
- (१६) जितपुर बजार, रामबजार र चिन्ने बजारको आवागमनलाई मध्यनजर राख्दै शान्ति सुरक्षाको प्रबन्धका लागि प्रहरी चौकी मातहत CC TV CAMERA जडान गरिने छ र अन्य आवश्यक स्थानको पहिचान गरी निरन्तरता दिईने छ ।

धन्यवाद !